

skrinigu prepoznato kao problem srpskog zakonodavstva. Kako odredbe ZKP garantuju ova prava na adekvatan način neophodno je raditi na tome da u praksi propisi budu dosledno sprovedeni. Tako prema ZKP u pretkrivičnom postupku osumnjičeni mora da bude poučen da ima pravo da uzme branioca koji će prisustvovati njegovom daljem saslušanju i da nije dužan da bez prisustva branioca odgovara na postavljena pitanja u predistražnom postupku (čl. 289). Isto pravo ima i uhapšeno lice (čl. 293), a odbrana je obavezna čim se donese rešenje o zadržavanju lica (čl. 294, st. 5). Branilac ima pravo na poverljiv razgovor s osumnjičenim koji je lišen slobode i pre nego što je osumnjičeni saslušan, kao i s okrivljenim koji se nalazi u pritvoru.

5.5.4. Zabrana samooptuživanja.

Prema Ustavu, lice koje je okrivljeno ili kome se sudi za krivično delo nije dužno da daje iskaze protiv sebe ili protiv lica bliskih sebi, niti da prizna krivicu (čl. 33, st. 7). Okrivljenom je ZKP priznato pravo da se brani ćutanjem time što je sud ili drugi državni organ dužan da ga pre prvog saslušanja upozori da sve što izjavi može biti upotrebljeno protiv njega. Pre saslušanja okrivljenog na glavnom pretresu sud mora da upozna okrivljenog sa njegovim pravom da nije dužan da iznese svoju odbranu niti da odgovara na postavljena pitanja, a da, ukoliko to želi, može da se izjasni o optužbi. Ukoliko okrivljeni nije bio propisno poučen o svojim pravima, sudska odluka se ne može zasnivati na njegovoj izjavi (čl. 85, st. 5).

ZKP široko formuliše zabranu torture i iznuđivanja iskaza i propisuje da je zabranjena i kažnjiva svaka primena mučenja, nečovečnog i ponižavajućeg postupanja, sile, pretnje, prinude i obmane, medicinskih zahvata i drugih sredstava kojima se utiče na slobodu volje ili iznuđuje priznanje ili kakva druga izjava ili radnja okrivljenog. Sudska odluka se ne može zasnivati na iskazu okrivljenog koji je pribavljen protivno ovoj zabrani. ZKP predviđa mogućnost zaključenja sporazuma o priznanju krivice između okrivljenog i tužioca. Takođe, ZKP poznaje i institut sporazuma o svedočenju okrivljenog, na osnovu koga okrivljeni stiče status svedoka saradnika.

5.5.5. Položaj svedoka.

Okrivljeni ima pravo da ispituje svedoke optužbe i da zahteva da se pod istim uslovima i u njegovom prisustvu ispituju svedoci odbrane. Prema ZKP okrivljeni može do završetka glavnog pretresa zahtevati da se pozovu novi svedoci ili veštaci ili da se pribave novi dokazi. U cilju procesne ekonomije, ZKP predviđa održavanje pripremnog ročišta na kome se obrazlažu dokazi koji će biti izvedeni na glavnom pretresu i predlažu novi dokazi, te predsednik veća može odbiti izvođenje dokaza predloženog na glavnom pretresu, za koji su stranke, branilac i oštećeni znali u toku pripremnog ročišta, ali ga bez opravdanog razloga nisu predložili.

ZKP predviđa da kao svedok može biti saslušano službeno lice organa unutrašnjih poslova o onome što je doznalo u predistražnom postupku, a sud može na predlog okrivljenog ili njegovog branioca odlučiti da ispita kao svedoka i lice koje je isključeno od dužnosti svedočenja (čl. 93). Dužnosti svedočenja oslobođena su lica koja su u određenom srodstvu s okrivljenim, ali ta lica mogu dati iskaz ukoliko to žele (čl. 94). Takođe, ZKP predviđa da svedoci mogu uskratiti odgovor na pojedina pitanja ako je